

ŠTO CRKVA KAŽE O MEĐUGORJU?

Uvod

Fenomen Međugorje postoji već dvadesetak godina. Možemo sa sigurnošću reći da se glas o njemu proširio po cijelome svijetu. U ovom radu pokušat ću što vjerodostojnije prikazati što Crkva misli o Međugorju. Mišljenja su kako ćemo i vidjeti, podijeljena, od oduševljenih pristaša do vatrenih protivnika. Podijeljena su mišljenja ne samo pojedinaca i skupina, nego i odgovornih ljudi u Crkvi. U ovom radu vidjet ćemo kako je sve počelo. Zatim ćemo vidjeti istraživanja i zaključke biskupskih komisija, isto tako i biskupskih konferencija. Tu ćemo iznijeti cjelovitu izjavu BKJ na redovnom zasjedanju u Zadru, 9. - 11. travnja 1991. godine. Zatim ćemo na samom kraju vidjeti mišljenja nekih crkvenih velikodostojnika. U tom ću poglavlju pokušati iznijeti izjave i mišljenja msgr. Frane Franića, pokojnog msgr. Pavla Žanića i msgr. Ratka Perića. Prvi je veliki prijatelj međugorskih ukazanja. I drugi je u početku to isto bio, ali je kasnije iz kojekakvih razloga to svoje mišljenje sasvim promijenio, dok je treći žestoki protivnik međugorskih ukazanja.

1. MEĐUGORJE I MEĐUGORSKA VIĐENJA

Do 24. lipnja 1981. godine Međugorje je živjelo kao i ostala sela tog kraja. Te godine se u toj župi proširila vijest o Gospinim ukazanjima. Ta vijest je promijenila cijeli život župe. Međugorje je od obične seoske župe postalo mjesto okupljanja mnoštva hodočasnika iz cijeloga svijeta (u 20 godina preko 20 milijuna) i time jedno od najvećih svjetskih molitvenih središta, usporedivih s Lourdesom i Fatimom.

Prema izjavama viđenja su se odvijala ovako: 24. lipnja 1981. oko 16 sati Ivanka i Marija su pošle u brdo tražiti ovce. Već s puta, Ivanka je primijetila malo podalje u brdu neobičnu pojavu kako lebdi iznad zemlje te na to upozorila Mariju. Odmah su se vratile po Milku. Uskoro su sve tri vidjele isti prizor. Javile su to svojim vršnjacima dvojici, Ivana i Vidi (Vicki). Svi su vidjeli isto. Kad su pošli sljedećeg dana (četvrtak, 25. lipnja), pridružilo im se više susjeda. Poslije 18 sati javio se bljesak svjetla i potom je, osim jučerašnjih šestero, neobičan lik primijetilo još dvoje mladih, Marina i Jakov. Milka i jedan Ivan nisu više dolazili na spomenute

susrete, tako je ostala spomenuta šestorka. U petak na večer (26. lipnja) u isto vrijeme našlo se još više ljudi na okupu. Ponovio se sličan prizor kao i prošle večeri. Četvrtog (subota, 26. lipnja) i petog (27. lipnja) dana glas se o tom proćuo izvan Hercegovine. Neki od vidjelaca i dan danas imaju ista ukazanja. Jedni vjeruju, drugi sumnjaju, treći ne vjeruju, četvrti ostaju ravnodušni. Ali većina ne odolijeva radoznalosti, pa na to mjesto već prvih dana hrle u velikom broju. Oko mladih molitelja mnoštvo naroda sa svih strana brojem nadmašuje gotovo sve dosadašnje religiozne skupove u Hercegovini. Koji jednom dođu, opet se vraćaju i drugima pričaju.

Sljedećih su dana na scenu nastupili liječnici i psihijatri koji su pokušali ustvrditi vjerodostojnost viđenja. Otklonjena je svaka sumnja drogiranja i prirođenih duševnih poremećaja. Mladi (vidioci) su proglašeni potpuno normalnom djecom, kojoj nije potrebna nikakva liječnička pomoć.

Događaji u Međugorju provociraju prije svega prirodne i medicinske znanosti da zauzmu svoj stav. U tom je pogledu već barem s medicinske strane učinjeno, što se moglo učiniti. Također i od strane psihologije i psihijartije. Njihovi su rezultati pokazali da je riječ o činjenicama izvan njihova dometa. O pojavama za koje zdrava djeca svjedoče nije mogla ništa reći ni napredna elektronika.

Na kraju krajeva, ostaje na Crkvi riješiti vjerodostojnost Međugorja, što i je njen posao. Ali ni s te strane posao nije jednostavan. I u Crkvi kao i kod vjernika mišljenja su podijeljena, od oduševljenih pristaša do vatrenih protivnika. Podijeljena su mišljenja ne samo pojedinaca i skupina, nego i od odgovornih ljudi u Crkvi. Međutim, samo Međugorje, župa i župljani, vidioci i hodočasnici uvijek su tvrdili i tvrde da stoje čvrsto u Crkvi, jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj. Pojava Međugorja kao i svaka druga pojava podliježe sudu ljudi, upućenih i neupućenih, dobronamjernih i zlonamjernih, pristaša i protivnika. Mišljenja imaju svoju težinu već prema pristupu, poznavanju stvari, izobrazbi, stručnosti i položaju. U slijedećim poglavljima pokušat ćemo što vjerodostojnije iznijeti neka takva mišljenja odgovornih ljudi.

2. Biskupske komisije i konferencije

Najčešće se govori o dvije biskupske komisije, a ponekad i o jednoj. Na sugestije i molbe biskup Žanić je formirao u siječnju 1982. g. Komisiju za Međugorje od 4 člana. Od zadataka koje je ta komisija imala ispuniti,

nije ostvareno gotovo ništa. U javnosti se počelo govoriti kako je ta komisija neangažirana i nesložna i da će biti zamijenjena. I sama Biskupska konferencija Jugoslavije preporučila je biskupu Žaniću da formira komisiju koja će biti sposobna osvijetliti zbivanja u Međugorju. Tako je on u veljači 1984. proširio postojeću komisiju na 15 članova. Od tada se govorilo o drugoj biskupskoj Komisiji za Međugorje.

Ako se ima u vidu izbor članova Komisije, njihova stručnost, sredstva koja su im stajala na raspolaganju, kao i na metodologiju rada, uopće ne iznenađuje što se i na proširenu Komisiju počelo gledati s nepovjerenjem.¹ Mnogi nisu bili zadovoljni jer su članovi Komisije uglavnom bili oni koji su se već prije izjasnili negativno o Gospinim ukazanjima. Stoga ne čudi što je po završetku svoje prve sjednice održane 23. i 24. ožujka 1984. Komisija izdala priopćenje u kojem između ostalog stoji: Komisija ne odobrava što neki svećenici i katolički laici dovode organizirana hodočašća u Međugorje ili organiziraju javne nastupe vidioca prije nego je Crkva izrekla svoj sud o vjerodostojnosti ukazanja... Komisija završava svoj zadatak 2. svibnja 1986. kada je glasovanjem (s 11 glasova za) donijela zaključak – nije utvrđena nadnaravnost. U svibnju, nakon što je komisija završila sa svojim radom, dostavljeni su njeni rezultati Sv. Stolici. Očekivao se negativan pravorijek, Rima, razumije se kao što je negativan bio i sud komisije. Sv. Stolica je u skladu sa svojim propisima zatražila da se, uvažavajući rezultate dosadašnjih istraživanja, provede još jedno kanonsko ispitivanje i to na razini Biskupske konferencije koje je učinjeno 1987. – 1990.

S jedne strane događaji u Međugorju su još uvijek bili u tijeku, zbog čega se i nije moglo zaključiti istraživanje. S druge strane biskupi su bili svjesni potrebe da se brojnim hodočasniciima koji s raznih strana svijeta dolaze u Međugorje, posveti dužna pastoralna skrb te da se u Međugorju osigura zdrava pobožnost prema BDM. Zbog toga je BKJ na temelju dosadašnjih istraživanja, uzevši u obzir rezultate prethodne komisije BKJ na zasjedanju održanu u Zadru 10. travnja 1991., donijela izjavu poznatu kao «Zadarska izjava» Nedugo nakon Zadarske sjednice i spomenute izjave, bivša Jugoslavija se raspala, a s njom i BKJ. Osnovane su nove Biskupske konferencije u novonastalim državama (HBK, BK BiH). Spadalo je na BK BiH da formira komisiju za Međugorje koja bi pratila daljnja zbivanja i provela one odredbe o vođenju skrbi za vjernike te donijela za to liturgijsko-pastoralne smjernice. To je očekivala i Sv. Stolica. No, to nije ostvareno. BK BiH pravda se redovito ratnim prilikama u toj zemlji, ali rat je davno završio, stanje se normaliziralo. No prvi razlog je, kako

1 LJ. RUPČIĆ – V. NUIĆ, *Još jednom istina o Međugorju*, K. Krešimir, Zagreb 2002., str. 222.

tvrdi biskup Perić, što biskupi BiH ne osjećaju potrebu da formiraju drugu istražiteljsku komisiju i daju nove izjave o Međugorju.

3. Izjava BKJ o Međugorju

Na redovnom zasjedanju BKJ u Zadru 9. – 11. travnja 1991. usvojena je sljedeća izjava: «Biskupi od samog početka prate međugorska događanja preko dijecezanskog biskupa, biskupske komisije i Komisije Biskupske konferencije Jugoslavije za Međugorje. Na temelju dosadašnjeg istraživanja ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima i objavama. Međutim, brojna okupljanja vjernika s raznih strana koji u Međugorje dolaze potaknuti i vjerskim i nekim drugim motivima, zahtijevaju pažnju i pastoralnu skrb u prvom redu dijecezanskog biskupa, a s njim i drugih biskupa, kako bi se u Međugorju, i povezano s njime, promicala zdrava pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji, u skladu s učenjem Crkve. U tu svrhu biskupi će izdati i posebne prikladne liturgijsko-pastoralne smjernice. Isto tako preko svojih će Komisija i dalje pratiti i istraživati cjelokupno događanje u Međugorju.²»

Ta izjava katoličkih biskupa o Međugorju klasičan je primjer tisućljetne prakse provjerene crkvene razboritosti. Pokazuje se da Crkva poštuje činjenice i da u svemu najviše skrbi za duhovno dobro vjernika. Sadržaj i smisao te izjave treba promatrati na dvije razine. Prva je i u ovom slučaju bitna razina da se sadržaji takvih mogućnosti tzv. privatnih objava ne mogu pridodati objavljenim i obvezatnim sadržajem vjere. Prema tome ni biskupi ni sam Papa nemaju vlasti neprevarljivo zaključiti da se Gospa negdje zaista pojavila niti imaju vlasti vjericima naložiti da to vjeruju. Crkveno je učiteljstvo uz poznate uvjete neprevarljivo samo kad utvrđuje da li se nešto nalazi ili ne nalazi u Objavi koju je Crkva primila od kraja apostolskog doba i koja se čuva u Bibliji i predaji. Čega nema ni u Bibliji ni u predaji, učiteljstvo ne može proglasiti kao nauk vjere ni sadržaj obvezatnog vjerovanja... Utvrde li da nema suprotnosti, da se te pojave i poruke (u Međugorju) slažu s katoličkim naukom i moralom, oni kao najodgovorniji u Crkvi mogu proglasiti da nema zapreke vjerničkom okupljanju na tom mjestu ni razvijanju duhovnog života u smislu tih poruka. U protivnom bila bi im dužnost razotkriti zablude i spriječiti zlouporabe. Odgovarajući izričaji u novoj izjavi pokazuju da istraživanja i u tom smislu još traju. No glavnina izjave pokazuje da naši biskupi uočavaju prije svega činjenicu okupljanja velikog broja vjernika i znatiželjnika u Međugorju, te smatraju svojom dužnošću brinuti se da tako okupljena mnoštva primaju ondje

² Glas koncila, 5. svibnja 1991., str. 1

pravi navještaj vjere... Zacijelo treba očekivati, kao što sam dokument kaže, prikladne liturgijsko-pastoralne smjernice. Time se ostvaruje davni prijedlog, koji je bio istaknut u Glasu Koncila, da se biskupska skrb za Međugorje razdjeli na dvije komisije. Jedna da nastavi proučavati jesu li to ili nisu nadnaravna ukazanja ili objave, a druga da se skrbi za pravu i zdravu crkvenost međugorskih okupljanja. Jer doista je moguće da prva od tih komisija još dugo istražuje, dok se skrb za okupljanja ne može odgađati jer se ona trajno događaju. Za brojne pobožnike širom svijeta ova će izjava djelovati kao vrijedno olakšanje na području savjesti. Oni, naime, koji iz vjerskih pobuda dolaze u Međugorje, odsad znaju da su ta okupljanja obuhvaćena redovitom i odgovornom skrbi apostolskih nasljednika.³

4. Za i protiv

U ovom poglavlju ću pokušati iznijeti izjave i mišljenja nekih crkvenih velikodostojnika, koji su posjetili Međugorje i tom prigodom izrekli svoje dojmove, a isto tako ona mišljenja koja su izrekli u nekim drugim prigodama.

O međugorskim ukazanjima danas imamo razna stajališta. Rijeke hodočasnika koje se svakodnevno slijevaju u Međugorje, pokazatelj su duhovne snage koja se nalazi u tom hercegovačkom kraju. Međugorje su pohodili milijuni hodočasnika među kojima je bio velik broj biskupa i kardinala te desetak tisuća svećenika.⁴ Svi oni ili vjeruju u Marijina ukazanja ili imaju barem neku nadu i želju susreta s mjestima koja imaju svoju draž. Glas o Marijinim ukazanjima u Međugorju daleko se proširio te je Katolička crkva odlučila provesti ispitivanja i donijeti konačni sud o tome. Stoga se do danas sam crkveni vrh nije izjasnio ni za ni protiv međugorskih ukazanja. Crkva za sada dozvoljava privatno vjerovanje, ali ima i onih koji «pretekoše sud Crkve» te kao crkvene osobe iznose javno svoje mišljenje. Neki idu u prilog Marijinih ukazanja u Međugorju dok su drugi sasvim suprotni. Među takve spada mons. Frane Franić – umirovljeni splitsko-makarski nadbiskup, pok. mons. Pavao Žanić i sadašnji biskup mostarsko-duvanjski i trajni upravitelj trebinjsko-mrkonjski mons. Ratko Perić.

³ Glas Koncila, 5. svibnja 1991., uvodnik

⁴ LJ. RUPČIĆ, *Međugorje vrata nebeska i početak boljega svijeta*, Mostar 1999., str. 108.

Frane Franić - postaje biskupom 1950. godine, a kao nadbiskup upravlja splitsko-makarskom metropolijom sve do 1988. god. Možemo sa sigurnošću konstatirati da je veliki prijatelj i priznavatelj međugorskih ukazanja. Od samog početka ukazanja, od 1981. god. On ima pozitivan stav i žali što je Crkva slabo odgovorila na Gospine poruke o obraćenju. On je oko 60 puta sam posjetio Međugorje⁵ za koje kaže da mu je predrago svetište, a u njemu je dobio toliko velikih i neopisivih čudesa, religioznih iskustava i milosti... Dnevno se stavlja u prisutnost Gospinu u vrijeme u koje se ona ukazuje u Međugorju, od 17:40 – 17:45 sati.⁶ Frane Franić kaže da je dva puta prisustvovao «viđenjima» djece i da je s njima prijateljski razgovarao u njihovim kućama.⁷ Nadbiskup je potpuno uvjeren u međugorska ukazanja te stoga na sve strane pokušava svoju radost i milost prenijeti na druge. Kad se 1984. god. vraćao kući iz Međugorja postalo mu je jasnije da tu nema prijevare, ni manipulacija, ni halucinacija, već da se tu radi o ozbiljnim religioznim doživljajima koje privlače mase vjernog naroda, koje tu vide prisutnost Duha Božjega, koji govori ne samo Crkvi u Hercegovini nego Crkvi u čitavom svijetu, slično kao u Fatimi.⁸ Svoj stav prema Međugorju nije očitovao samo biskupima bivše Jugoslavije, nego je pisao i kardinalu Ratzingeru s molbom da se zauzme za Međugorje zbog golemih milosti koje se u njemu preko Gospinih ruku daju cijelome svijetu.⁹ Preporučuje vjernicima Međugorje kao mjesto hodočašća i molitve.¹⁰

Za razliku od nadbiskupa Franića koji je ostao uvjeren u Marijina ukazanja u Međugorju, pokojni mostarski biskup **Pavao Žanić** promijenio je svoje mišljenje i stav. U početku Žanićev stav prema ukazanjima bio je pozitivan, dapače i vatren, dok se poslije nije pretvorio u sasvim suprotan, negativan stav. To je donekle pridonijelo proširenju glasa o Marijinim ukazanjima. Kao biskup koji je imao jurisdikciju nad Međugorjem, upoznat je sa svim zbivanjima. Nije htio zanemariti psihu djece, pa stoga kaže da je

5 Usp. LJ. RUPČIĆ, *Međugorje vrata nebeska i početak boljeg svijeta*, Mostar 1999., str. 109. O tome biskup svjedoči u svom pismu od 5. siječnja 1998. godine

6 Usp. *Isto*, str. 109.

7 Usp. M. DUGANDŽIĆ, *Međugorje u Crkvi*, Informativni centar Mir Međugorje, Međugorje 2001., str. 116. Prigodom predstavljanja monografije «Međugorje» u Splitu, mons. Franić je rekao između ostalog: «Ja sam osobno čuo Gospin glas, no nikada je nisam vidio».

8 Usp. *Isto*, str. 81. Nadbiskup je u Međugorju susreo jednog svećenika i časnu sestru iz Portugala koji su mu govorili o usporedbi Fatime i Međugorja.

9 Usp. LJ. RUPČIĆ, *Međugorje vrata nebeska i početak boljeg svijeta*, Mostar 1999. god., str. 109.

10 Usp. M. DUGANDŽIĆ, *Međugorje u Crkvi*, Informativni centar Mir Međugorje, Međugorje 2001. str., 116. Biskup preporučuje Međugorje kao mjesto hodočašća i molitve oslanjajući se na izjavu BKJ iz 1991. god.

nemoguće da šestero djece laže i to kroz duže razdoblje.¹¹ Žanić je u početku poticao i ohrabrivao fratre koji su djelovali u Međugorju da vjeruju toj djeci jer ih nitko nije podgovorio, nego govore ono što im je u srcu,¹² no svoj stav je s vremenom promijenio. Naznake se naziru već krajem ljeta 1981. godine. Tad se povukao i prestao davati izjave sve do 1984. godine kada počinje smjelije govoriti protiv Međugorja.¹³ Ne smijemo zaboravit da je biskup Žanić u Mostaru formirao dvije komisije za ispitivanje međugorskog događaja. Njegov pozitivni stav promijenio se u negativni te je prijašnje svoje pozitivne izjave mijenjao u negativne.¹⁴ U svojim izjavama i dvama spisima upućenim čitavom svijetu između ostalog kaže o ukazanjima: «... Ako ta pojava stvara napetost i podijeljenost među vjernicima, biskupska kurija u Mostaru je prisiljena intervenirati, makar i prije konačnog suda komisije o Međugorju, kako bi svratila pozornost javnosti na nerazboritu propagandu i neodgovorno organiziranje hodočašća u Međugorje...»¹⁵ Biskup se oborio na franjevce, govoreći da su oni manipulatori koji žele ovim ukazanjima pribaviti ugled jednostavnog naroda. Biskup Žanić je sebi dao ovlasti da donese «pravu» presudu u vezu ovog «slučaja». On u mostarskoj biskupiji po božanskom pravu jest pastir i kao takav zabranjuje organizirana hodočašća i misenje za takve.¹⁶ Odluka Biskupske konferencije koja je bila u Zadru 1991. god., izjasnila se o Međugorju suzdržano, te dala izjavu da na temelju dosadašnjih ispitivanja ne mogu ustvrditi radi li se o nadnaravnim ukazanjima u Međugorju, što je biskupu Žaniću bila

11 Usp. M. DUGANDŽIĆ, *Međugorje u Crkvi*, Informativni centar Mir Međugorje, Međugorje 2001., str. 52.

12 Usp. *Isto*, str. 51.-53. Navodim dio stajališta mostarskog ordinarijata o Međugorju (preneseno iz Glasa Koncila od 16. kolovoza 1981. pod naslovom «Biskupska ukazanja u Hercegovini»; «Sigurno je da djeca nisu ni od koga, posebno iz Crkve, podgovorena da govore neistinu. Isto tako barem za sad, sve navodi na to da djeca ne lažu. Ostaje ono najteže pitanje: da li je to subjektivni doživljaj djece ili je nešto nadnaravno?»

13 Usp. LJ. RUPČIĆ – V. NUIĆ, *Još jednom istina o Međugorju*, K. Krešimir, Zagreb 2002., str. 194.

Usp. BISKUPSKI ORDINARIJAT U MOSTARU O NAVODNIM UKAZANJIMA I PORUKAMA U MEĐUGORJU, *Ogledalo pravde*, Mostar 2001., str. 42. Ovdje stoji kako se dijecezanski kler čudi Gospinom ukazanju i to baš neposlušnim franjevcima, a biskup je očekivao od Rima da dobije kakvu poruku kojom će biti riješen «franjevački slučaj».

14 Usp. LJ. RUPČIĆ – V. NUIĆ, *Još jednom istina o Međugorju*, K. Krešimir, Zagreb 2002., str. 195.-202. Po ovome što nalazim u ovoj knjizi rekao bih da je biskup Žanić promijenio svoj stav o Međugorju, zbog komunističkih prijetnji, ali i prijetnji dijecezanskog svećenstva, koje se bojalo sve većeg utjecaja franjevac. Stoga je Franić tražio sve moguće propuste franjevacu u želji da ih optuži.

15 Usp. M. DUGANDŽIĆ, *Međugorje u Crkvi*, Informativni centar Mir Međugorje, Međugorje 2001., str. 55.

16 Usp. *Isto*, str. 60.-61.

velika zadovoljština, ali mu je bilo žao što je ostala mogućnost privatnih hodočašćenja.¹⁷

Žanićev nasljednik mons. **Ratko Perić** koji je na tu službu postavljen 1993. godine, zauzeo je isti stav. Štoviše, on je nadmašio svog predšasnika u svom odnosu prema franjevcima i međugorskim ukazanjima. Tako je pred biskupskom sinodom od 11. listopada 1994., na kojoj je bio nazočan i sam Papa, između ostalog o fenomenu Međugorje izjavio: «Navodna ukazanja stvaraju nemalu pomutnju i podjelu ne samo u mjesnoj Crkvi».¹⁸ U ovom slučaju nije zaboravio spomenuti hercegovačke franjevce na koje prebacuje stvaranje pomutnje.¹⁹ Biskup Perić u svom stavu prema hercegovačkim franjevcima ističe pomutnju i razdor, koji najviše dolazi iz Međugorja.²⁰ Ovaj biskup u želji da opravda svoje stavove i pretenzije ide toliko daleko da izjavljuje kako su ukazanja u službi prvog «hercegovačkog slučaja» o župama.²¹ Što reći na ovakve izjave i optužbe? Teško je biti objektivan u ovakvoj situaciji i reći tko je zapravo kriv. Njegove izjave koje su povezane s Međugorjem nekada u sebi uključuju i izrugivanje, a ponekad i samu drskost. Ide toliko daleko da neke od onih koji imaju drugačije mišljenje od njega, o Međugorju ili izruguje ili jednostavno omalovaži.²² Biskup se vrlo često poziva na izjavu Biskupske konferencije Jugoslavije koja kaže da na temelju dosadašnjih ispitivanja ne može ustvrditi radi li se o nadnaravnim ukazanjima u Međugorju, ali ne spominje i druge stvari, kao npr. da vjernici mogu hodočastiti u to mjesto. Doduše ne organizirano, nego privatno.²³

17 Usp. BISKUPSKI ORDINARIJAT U MOSTARU O NAVODNIM UKAZANJIMA I PORUKAMA U MEĐUGORJU, *Ogledalo pravde*, Mostar 2001., str. 44.

18 LJ. RUPČIĆ – V. NUIĆ, *Još jednom istina o Međugorju*, K.. Krešimir, Zagreb 2002., str. 157.

19 Usp. LJ. RUPČIĆ – V. NUIĆ, *Još jednom istina o Međugorju*, K. Krešimir, Zagreb 2002., str. 157.

20 Usp. *Isto*, str. 159. Iz pročitano čini mi se da jedino međugorska poruka za mir i obraćenje donosi pomutnju u hercegovačku crkvu, kojom predsjedava mons. Ratko Perić, dok u ostalim biskupijama nema pomutnji ni razdora, iako mnogi hodočasnici hodočaste u Međugorje, odakle u svoja mjesta donose radost, mir i obraćenje.

21 Usp. M. DUGANDŽIĆ, *Međugorje u Crkvi*, Informativni centar Mir Međugorje, Međugorje 2001., str. 64.

22 Usp. BISKUPSKI ORDINARIJAT U MOSTARU O NASVODNIM UKAZANJIMA I PORUKAMA U MEĐUGORJU, *Ogledalo pravde*, Mostar 2001. Ne znam kakvo je točno pismo uputila s. Mirjam Radošević, provincijalna glavarica Sestara Milosrdnica – biskupu Periću, ali u biskupovom odgovoru se može lako uočiti ne samo negativni stav nego i jedna doza drskosti i prezira prema redovnicima i redovnicama te njihovom zavjetu poslušnosti. Str. 152. – 153.

23 Usp. *Isto*, Na više mjesta u ovoj knjizi biskup se poziva na BKJ u Zadru, ali samo u onoj formulaciji koja mu odgovara. Ne vidim da previše spominje ostale izjave BKJ, kao

Zaključak

Na kraju ovog rada trebalo bi dati odgovor na naslov ovog rada, koji je postavljen u obliku pitanja: Što Crkva kaže o Međugorju? Odgovor bi bio Izjava BKJ u Zadru 9.-11. travnja 1991. Svi koji pokušaju reći nešto o Međugorju pozivaju se na tu izjavu.

Nesporna je činjenica da unatoč svemu Međugorje danas ima protiv sebe samo možebitne sumnje, kojekakav interes i subjektivno mišljenje. A to nisu nikakvi dokazi protiv Međugorja. Znanost i oprezno Crkveno učiteljstvo nisu ništa našli što bi bilo protiv Međugorja. Crkva s jedne strane energično odbija svako bezrazložno odbacivanje ukazanja, s druge strane privatnim hodočašćima pogoduje razvoju duhovnog potencijala koji se u njima krije. Znamo da je znanost učinila sve što je bilo u njezinoj moći u vezi s ukazanjima. Znanost je pokazala da je riječ o činjenicama izvan njena dometa. Ponizno je priznala mjerodavnost vjere za potpunu spoznaju o njima te joj je rezultatima svojih istraživanja olakšala spoznaju i odluku. No potpuni odgovor od Crkve još čekamo.

Činjenica koja ide u prilog Međugorju je u tome to se tu okupljaju milijuni i milijuni hodočasnika u kojima je živa vjera i nada. Mnogi ljudi kažu da su tu doživjeli obraćenje, da su osjetili volju i odlučnost, promijenili prijašnji grješan život u život dostojan Božje ljubavi. Nikako mi nije jasno, ako tu ljudi mole, ako se događaju obraćenja, ako se ljudi ispovijedaju i pričešćuju, kako uopće neki vjernik, a kamoli svećenik ili biskup mogu biti protiv toga, bez obzira na Gospina ukazanja. Na samom kraju čovjek se pita je li to samo borba različitih interesa, nešto daleko od vjere. Ako je to na stvari, onda je to žalosno i sramotno.

Fra Ivan Čikara